

Právní úprava (vysokého) školství

Mgr. Tomáš Zbořil
Katedra ekonomie

Rozdělení školství

- Právo reguluje různé oblasti lidské činnosti, jednou z těchto oblastí je i školství,
- Regionální školství – mateřské, základní, střední školy, VOŠ, jazykové školy, konzervatoře – veřejné, státní, soukromé
- Vysoké školy – veřejné, státní, soukromé

Regionální školství

- Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon,
- Zřizovatelé – obce (svazky obcí), kraje, stát, právnické nebo fyzické osoby a církve
- školská právnická osoba, školy a školská zařízení (jidelny, knihovny, internáty),
- Školy – mateřská, základní, střední (gym, SOŠ, SOU), konzervatoř, VOŠ, ZUŠ a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky

Vysoké školství

- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách,
- Zavedl jiné vysoké školství než státní, základem jsou veřejnoprávní školy, soukromé a jen dvě státní (do roku 2004 byly 4),
- Třístupňové studium na VŠ – Bc., Mgr., Ph.D.,
- Srovnání se zahraničními pravidly – systém kreditů a stupňovaného studia – Boloňská deklaráce 1999,

Vývoj právní úpravy

- Za posledních 35 let – tři zákony,
- **Zákon č. 39/1980 Sb.**, - velký vliv státu, docenti, prorektorů, děkani, jmenování ministrem, fakulty zřizovány nařízením vlády,
- Funkční období 5 let, možné opakování,
- Technický, ekonomický nebo zemědělský směr, státní zkouška a titul Ing. (nebo Ing. arch.),

- lékaři a veterináři – rigorózní zkouška a titul MUDr. nebo MVDr.,
- ostatní – státní zkouška a bez titulu, možnost vykonat rigorózní zkoušku nebo absolventi s vyznamenaním bez této zkoušky,
- JUDr., RNDr., PaedDr., PhDr., PharmDr., RSDr.,
- umělecké školy, státní zkouška a titul akademický malíř, sochař nebo architekt,

- učitel na VŠ musel mít VŠ vzdělání, pedagogické předpoklady, způsobilost k vědecké práci, bezúhonnost a aktivně pracovat ve prospěch socialistické společnosti,
- profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti a lektori,
- profesor – jmenován prezidentem na návrh vlády, docent jmenován ministrem školství – u obou bylo třeba vycházet z tzv. vědeckého světového názoru,

Vojenské školy

- zřizovány, slučovány, rozdělovány či zrušovány (i fakulty) rozhodnutím prezidenta republiky,
- rektori jmenováni prezidentem na návrh ministra národní obrany,
- školy řídilo FMNO, spolupráce s ministerstvem školství,
- vojáci speciální režim,

Zákon č. 172/1990 Sb.,

- květen 1990, zavedení akademické samosprávy VŠ, svoboda vědeckého bádání, udělování titulů absolventům,
- nedotknutelnost akademické půdy, policie jen s povolením děkana či rektora, zákaz politické organizovanosti na VŠ,
- fakulty zřizuje či zrušuje nebo stanoví název nově akademický senát VŠ,
- VŠ zřizovány zákony národních rad,

- VŠ i fakulty jsou právnické osoby, financování státem, možnost hospodářské činnosti,
- zavedení akademických senátů školy a fakulty, volení zástupci akademické obce,
- Volba děkanů a rektora akademickým senátem, funkční období max. 2 x 3 roky,
- zvýšení významu vědeckých rad,
- Zřízení akreditační komise,

Nové tituly

- Absolvování obsahově ucelené části VŠ studia přísluší titul bakalář Bc., - novinka,
- Univerzitní, bohoslovecké a umělecké školy přísluší titul magistr Mgr., - novinka s možností nostrifikace,
- Postgraduální studium – disertační práce, rigorózní zkouška – přísluší titul doktor Dr.,
- Tituly Ing., MUDr. a MVDr. zůstaly, nebylo možno získat doktorské tituly JUDr., apod.

Učitelé

- profesoři, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektoři a vědečtí pracovníci, místa se obsazují konkursem,
- docenti se musí habilitovat, profesorem může být jen habilitovaný docent,
- zánik pracovního poměru učitele dosažením věku 65 let (konec akademického roku),

Vnitřní předpisy

- školy byly nově povinny vytvořit vlastní vnitřní předpisy, statut VŠ (obsahoval i studijní a zkušební řád nebo konkursní řád) musel být registrován na MŠMT (FMNO, FMV),
- zpracování do konce roku 1990,
- Vnitřní předpisy schvaluje akademický senát,

Vojenské školy

- zřizovány zákonem FS na návrh FMNO,
- řídí se zákonem o VŠ s výjimkami ochrany státního tajemství,
- speciální režim učitelů i studentů – vojáků,
- VA v Brně, VVŠ PV ve Vyškově, VLA JEP v Hradci Králové,

Zákon č. 111/1998 Sb.

- Relativně rychle nahradil předcházející zákon,
- Zavedení třístupňového typu studia,
- Oddělení VŠ školství od státu – tzv. veřejné školy převzaly státní majetek a hospodaření s ním, státními VŠ zůstaly jen vojenské školy a Policejní akademie,
- Umožnění vzniku soukromých vysokých škol,
- Význam akreditační komise,

Označení vysokých škol

- Název vysoká škola nebo univerzita mohou používat jen ony,
- VŠ univerzitní má všechny typy studijních programů a může se dělit na fakulty,
- VŠ neuniverzitní má pouze bakalářský a může i magisterský studijní program a nedělí se na fakulty,
- VŠ jsou veřejné (26), soukromé (44) nebo státní (2), stav v roce 2014.

- Nikdo kromě vysoké školy nemůže přiznávat akademické tituly, konat habilitační nebo jmenovací řízení, provádět akademické obřady
- Na VŠ se nesmí zakládat a organizovat činnost politických stran a hnutí,
- Akademickou obec VŠ tvoří akademičtí pracovníci a studenti,

Akademické svobody a práva

- Svoboda vědy, výzkumu, umělecké tvorby a zveřejňování jejich výsledků,
- Svoboda výuky spočívající v otevřenosti různým vědeckým názorům, metodám a směrům,
- Právo učit se, zvolit si zaměření studia, vyjadřování svobodných názorů ve výuce,
- Právo volit si zastupitelské orgány a konat akademické obřady,

Zřízení vysoké školy

- Veřejná VŠ se zřizuje zákonem, který stanoví název a sídlo, lze splynout, sloučit se nebo rozdělit – opět zákonem,
- Pokud je rozdělena či zrušena, musí zákon stanovit, jak bude rozdělen majetek a kde bude umožněno dostudovat stávajícím studentům,

Samospráva veřejných VŠ

- **Samosprávnými akademickými orgány VŠ jsou:**
- Akademický senát,
- Rektor,
- Vědecká (umělecká, akademická) rada,
- Disciplinární komise (ne, když jsou fakulty),
- **Dalšími orgány VŠ jsou**
- Kvestor a správní rada,

Akademický senát

- Samosprávný zastupitelský akademický orgán
- Nejméně 11 členů, zastoupení studentů je nejméně jedna třetina a nejvýše jedna polovina,
- Volby na 3 roky, členové akademické obce, počty členů, způsob volby stanoví vnitřní předpis školy, členem AS nesmí být rektor, prorektor, děkan, proděkan,
- Zasedání AS jsou veřejná, rektor právo slova.

Akademický senát

- Rozhoduje na návrh rektora o zřízení, zrušení součástí VŠ, schvaluje rozpočet, schvaluje vnitřní předpisy VŠ i fakult, schvaluje výroční zprávu o činnosti a hospodaření, schvaluje návrh rektora na jmenování členů VR a DK, schvaluje dlouhodobý záměr,
- Senát navrhuje **kandidáta** na jmenování rektorem, navrhuje jeho odvolání, vyjadřuje se k navrženým prorektorům,

Rektor

- Stojí v čele vysoké školy, jedná a rozhoduje jejím jménem,
- Je jmenován prezidentem republiky na návrh akademického senátu, návrh se podává cestou ministra (školství, obrany, vnitra), funkční období je 4 roky, nejvýše dvakrát po sobě,
- Zastupují ho prorektoři v jím určeném rozsahu,
- Mzdu stanoví ministr,

Vědecká rada

- Předsedou je rektor, jmenuje členy VR,
- Významní představitelé oborů, ve kterých VŠ uskutečňuje vzdělávací a vědeckou činnost.
- Nejméně jedna třetina členů VR musí být mimo školu,
- Projednává dlouhodobý záměr, schvaluje studijní programy a vykonává působnost ve jmenování profesorem a docentem,

Správní rada veřejné VŠ

- Dohlíží na hospodaření VŠ, schvaluje nákupy či prodeje nemovitostí, zadlužování, zřizování právnických osob,
- Má nejméně 9 členů, jmenuje ministr, funkční období 6 let, každé dva roky se mění třetina,
- Členy jsou představitelé měst, státní správy či veřejného života, nesmí být zaměstnanec VŠ

Kvestor

- Kvestor řídí hospodaření a vnitřní správu veřejné vysoké školy a vystupuje jejím jménem v rozsahu stanoveném opatřeními rektora.
- Kvestora jmenuje a odvolává rektor

Vnitřní předpisy VŠ

- Statut,
- Volební a jednací řád AS,
- Vnitřní mzdový předpis,
- Jednací řád VR,
- Řád výběrového řízení pro obsazování míst AP,
- Studijní a zkušební řád,
- Stipendijní řád,
- Disciplinární řád,

Rozpočet veřejné VŠ

- Sestavuje se každoročně a hospodaří se podle něj, nesmí být sestaven jako deficitní,
- Příjmy tvoří státní příspěvky, dotace, poplatky za studium, výnosy z majetku, příjmy od obcí a krajů, výnosy z doplňkové činnosti, dary a dědictví,
- Majetek musí VŠ užívat k plnění svých úkolů v rámci vzdělávání a vědy /umění

Další povinnosti VŠ

- Vypracovat a zveřejnit výroční zprávu o činnosti a hospodaření VŠ,
- Vypracovat a zveřejnit dlouhodobý záměr VŠ,
- Spolupracovat s Akreditační komisí,
- Poskytovat poradenství uchazečům a studentům, provádět vyrovnávací opatření, studium matek,
- Provádět hodnocení své činnosti a zveřejňovat je,
- Zveřejňovat seznamy akreditovaných studijních programů, formy studia a pravidla habilitačního a jmenovacího řízení

Součásti veřejné vysoké školy

- VŠ se může členit na součásti
- - fakulty,
- - vysokoškolské ústavy,
- - jiná pracoviště pro vzdělávací a výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost nebo pro poskytování informačních služeb,
- - účelová zařízení pro kulturu, sport a jídlo,

Fakulta

- Uskutečňuje nejméně jeden akreditovaný studijní program a vykonává vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost,
- Vlastní senát, vlastní insignie a akademické obřady,
- O zřízení či zrušení rozhoduje AS vysoké školy na návrh rektora, po předchozím stanovisku Akreditační komise,

Práva fakulty

- Tvorba a uskutečňování studijních programů,
- Zaměření vědecké a jiné činnosti,
- Pracovněprávní vztahy,
- Habilitační řízení a řízení o jmenování prof.,
- Zahraniční styky,
- Ustanovování akademických orgánů, organizace fakulty,
- Hospodaření a doplňková činnost,

Orgány fakulty

- Akademický senát fakulty,
- Děkan,
- Vědecká rada
- Disciplinární komise,
- Tajemník
- Akademickou obec tvoří studenti a akademičtí pracovníci fakulty,

Akademický senát fakulty

- Samosprávný zastupitelský orgán, nejméně 9 členů, studenti třetina až polovina,
- Volby z členů akademické obce fakulty, přímé, tajné, počty členů a způsob volby stanoví vnitřní předpis,
- Funkční období na 3 roky, přechod mezi Bc a Mgr je možno upravit,
- Zasedání jsou veřejně přístupná,

Akademický senát fakulty

- Rozhoduje o zřízení, sloučení, zrušení fakultních pracovišť, na návrh děkana,
- Schvaluje návrhy vnitřních předpisů ke schválení AS VŠ, rozdělování finančních prostředků, kontroluje hospodaření,
- Schvaluje výroční zprávu, podmínky pro přijetí ke studiu, návrhy na členy VR fakulty,
- Navrhuje kandidáta na děkana, nebo jeho odvolání,

Děkan

- Je v čele fakulty, jedná a rozhoduje jejím jménem,
- Děkana jmenuje rektor na návrh AS fakulty,
- Může být odvolán rektorem po vyjádření AS fakulty a se souhlasem AS VŠ v případě, že neplní své povinnosti nebo poškozují zájmy VŠ
- Funkční období je 4 roky, nejvýše dvakrát,
- Zastupují jej proděkani,

Vědecká rada fakulty

- Významní představitelé oborů fakulty,
- Jedna třetina externí členové,
- Předseda VR je děkan, členy jmenuje děkan,
- Projednává dlouhodobý záměr, schvaluje studijní programy, vykonává působnost v habilitačním a jmenovacím řízení,

Disciplinární komise fakulty

- Nahrazuje DK VŠ,
- Členy jmenuje děkan z členů akad. obce, členství nejvýše na 2 roky,
- Polovinu členů tvoří studenti,
- Projednává disciplinární přestupky studentů fakulty a navrhuje děkanovi rozhodnutí,

Vnitřní předpisy fakulty

- Upravují záležitosti fakulty,
- Statut fakulty,
- Volební a jednací řád akademického senátu,
- Jednací řád vědecké rady,
- Disciplinární řád pro studenty,
- Další předpisy podle statutu fakulty,
- Vnitřní předpisy teologických fakult podléhají předchozímu schválení příslušnou církví

Působnost ministerstva

- MŠMT registruje vnitřní předpisy veřejných VŠ,
- Lhůta do 90 dnů od předložení, je-li návrh v rozporu se zákonem, registrace je odmítnuta,
- Platnost předpisu je registrací, totéž platí i pro změny (novelizace),
- Pokud VŠ porušuje zákony, může MŠMT „převzít nucenou správu“ a zjednat nápravu,

Soukromá vysoká škola

- Právnícká osoba se sídlem v EU může působit jako vysoká škola, pokud jí MŠMT udělí státní souhlas, tento souhlas je nepřeveditelný,
- Žádost o státní souhlas obsahuje název, sídlo a typ VŠ, právní forma a statutární orgán, dlouhodobý záměr, finanční, personální a informační zajištění, návrhy studijních programů a vnitřních předpisů,

Soukromá vysoká škola

- MŠMT rozhodne o žádosti do 150 dnů od podání,
- Souhlas se **neudělí**, pokud AK neschválila alespoň jeden studijní program, nejsou předpoklady pro řádné zajištění vzdělávací a vědecké činnosti, návrhy vnitřních předpisů jsou v rozporu se zákony,
- Státní souhlas platí dva roky, pak zaniká

Soukromá vysoká škola

- Financování zajišťuje právnická osoba s oprávněním, MŠMT může poskytnout dotaci pro OPS nebo na stipendia,
- Vnitřní předpisy jsou registrovány MŠMT, stanoví, které orgány školy se ustanoví,
- Výroční zpráva, dlouhodobý záměr, spolupráce s AK, pravidelné hodnocení, seznamy studijních programů,
- MŠMT může státní souhlas odejmout,

Studijní program

- V jeho rámci se získává VŠ vzdělání,
- Název, cíle, forma, typ, členění na obory, profil absolventa, standardní doba studia v rocích, podmínky nutné ke splnění, udělovaný titul, návaznost na další typy,
- Forma prezenční, distanční nebo kombinovaná,

Bakalářský studijní program

- Je zaměřen na přípravu k výkonu povolání nebo ke studiu magisterského stupně, spíše praxe, nezbytná teorie,
- Standardní doba studia je nejméně 3a nejvíce 4 roky, státní závěrečná zkouška, jejíž součástí je **zpravidla** obhajoba bakalářské práce,
- Titul bakalář Bc. nebo BcA.

Magisterský studijní program

- Teoretické poznatky založené na soudobém stavu vědeckého poznání, rozvoj tvůrčí činnosti a uměleckou přípravu, navazuje na bakalářský SP 1 – 3 roky, v určitých případech může být udělena akreditace nenavazující na 4 – 6 let,
- Státní závěrečná zkouška, obhajoba diplomové práce, medicína rigorózní zkouška,
- Tituly Ing., MUDr., MDDr., MVDr., MgA., Mgr.,
- Po rigu i JUDr., RNDr., PhDr., PharmDr., ThLic., ThDr.

Doktorský studijní program

- Zaměřen na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost, doba studia 3-4 roky,
- Individuální studijní plán, školitel,
- Státní doktorská zkouška a obhajoba disertační práce, musí obsahovat původní a uveřejněné výsledky,
- Titul doktor Ph.D. nebo Th.D. psáno za jménem,

Studium na VŠ

- Podmínkou je ukončení střední školy, pro magisterský stupeň je třeba ukončit bakalářský
- Výjimku mají umělecké školy, ale kdo nemá maturitu, nemůže mít titul,
- Školy si mohou stanovit podmínky pro přijetí uchazečů, splnění se ověřuje přijímací zkouškou,
- Rozhodnutí o přijetí se uchazeči doručuje,

Rozvrh studia

- Zápis se koná na VŠ nebo fakultě v uvedeném termínu, stane se studentem,
- Studium se člení na semestry, ročníky nebo bloky, období výuky, zkoušek a prázdnin,
- Akademický rok trvá 12 kalendářních měsíců,
- Studium lze přerušit, podrobnosti stanoví vnitřní předpis, vždy s mateřstvím, při přerušení není osoba studentem,

Ukončení studia

- Řádné ukončení absolvováním studia, dnem ukončení je den, kdy byla vykonána poslední část státní závěrečné zkoušky,
- Dokladem je diplom a dodatek k diplomu, předávají se při akademickém obřadu,
- Zanechání studia, nesplněním požadavků, vyloučením ze studia, odnětím či zánikem akreditace,

Práva studenta

- Studovat v rámci jednoho či více studijních programů, vybírat si studijní předměty, výběr učitele určitého předmětu, konat zkoušky, zapsat se do další části studia, navrhopat témata své kvalifikační práce, používat zařízení a informační technologie školy, volit a být volen do AS, získat stipendium,

Povinnosti studenta

- Plnit studijní povinnosti podle SZŘ,
- Dodržovat vnitřní předpisy VŠ a fakulty,
- Hradit poplatky, hlásit adresu pro doručování, dostavit se na předvolání k projednání otázek s průběhem studia,
- **Disciplinárním přestupkem** je zaviněné porušení povinností stanovených zákony nebo vnitřními předpisy,

Akademičtí pracovníci

- Profesoři, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektori a vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci podílející se na ped. činnosti, učit mohou i odborníci z praxe na dohodu,
- Jen profesor nebo docent může garantovat rozvoj studijního programu,
- Habilitační řízení – zahájení na návrh uchazeče, habilitační práce a přednáška, většina všech členů VR fakulty, jmenování rektorem,

Jmenování profesorem

- Jen habilitovaný docent může být profesorem,
- Prokazuje se pedagogická a vědecká/umělecká kvalifikace uznávané osobnosti v oboru,
- Komise 5/3 členové,
- Přednáška před vědeckou radou, usnesení tajnou volbou, většina všech členů, VR podá návrh ministrové,
- Jmenování provede prezident republiky,

Akademičtí pracovníci

- Místa AP se obsazují výběrovým řízením, nemusí být při opětovném sjednávání pracovního poměru, jde-li o stejné místo,
- Vyhlášení se zveřejňuje v tisku, 30 dnů před koncem lhůty pro podání přihlášky, podrobnosti stanoví vnitřní předpis,
- Jednou za 7 let může být AP poskytnuto tvůrčí volno v rozsahu 6 měsíců,

